

ЕКОНОМІКА ЗНАТЬ: РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СТИМУЛЮВАННІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

КРАЙНИК Олена

кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Національний університет Запорізька політехніка
<https://orcid.org/0000-0002-9787-0744>
e-mail: elenakrainik2@gmail.com

БОБКО Наталія

старший викладач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Національний університет Запорізька політехніка
<https://orcid.org/0000-0002-2785-5143>
e-mail: n.bobko67@gmail.com

У статті розглянуто роль інтелектуальної власності в економіці знань як ключового інструменту стимулювання інноваційної діяльності підприємств. Економіка знань відіграє вирішальну роль у сучасному світі, де інтелектуальні ресурси стають ключовими чинниками економічного зростання та конкурентоспроможності. У цьому контексті інтелектуальна власність є критично важливим інструментом для стимулювання інноваційної діяльності підприємств. Ця стаття досліджує роль інтелектуальної власності у стимулюванні інновацій, аналізуючи її вплив на економічні показники підприємств, інноваційну активність та можливості ліцензування. Результати дослідження свідчать про те, що підприємства, які активно використовують інтелектуальну власність, демонструють вищі фінансові результати та більшу активність. Однак, існують бар'єри, такі як високі витрати на патентування та складність правозастосування, які знижують мотивацію до захисту інновацій. В статті також пропонуються рекомендації для подолання цих бар'єрів та ефективного управління інтелектуальною власністю, що може сприяти розвитку інноваційної діяльності підприємств.

***Ключові слова.** Економіка знань, інтелектуальна власність, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, патентування, управління знаннями.*

KNOWLEDGE ECONOMY: THE ROLE OF INTELLECTUAL PROPERTY IN STIMULATING INNOVATION ACTIVITIES OF ENTERPRISES

KRAINIK Olena, BOBKO Nataliya

National University Zaporizhzhia Polytechnic

In the conditions of the modern global knowledge economy, innovative activity becomes a key factor in the competitiveness of enterprises. The main driver of this activity is intellectual property, which includes patents, copyrights, trademarks and other forms of legal protection of innovative ideas and developments. However, despite the obvious benefits, many businesses face challenges in effectively using intellectual property tools to drive innovation. The lack of proper understanding of the role of intellectual property, as well as the complexity and cost of its protection, often prevent the maximum use of the potential of innovative activity.

Scientific research on the relationship between intellectual property and the knowledge economy is important for a deeper understanding of the mechanisms of innovation stimulation. This includes studying models that describe how intellectual property can influence the creation of new knowledge and technology.

Practical studies of the impact of intellectual property protection and the economic results of enterprises will help to identify the most effective strategies for innovative activities. This includes assessing the economic benefits of patenting, licensing and other forms of intellectual property protection.

Studying the role of intellectual property in stimulating the innovative activity of enterprises is of great importance both for the development of the theoretical foundations of the knowledge economy and for solving practical problems related to increasing the competitiveness and economic efficiency of enterprises.

The article examines the role of intellectual property in the knowledge economy as a key tool for stimulating the innovation activities of enterprises. The knowledge economy plays a crucial role in the modern world, where intellectual resources become key drivers of economic growth and competitiveness. In this context, intellectual property is a critically important tool for stimulating the innovation activities of enterprises. This article explores the role of intellectual property in stimulating innovation by analyzing its impact on the economic performance of enterprises, innovation activity, and licensing opportunities. The research results indicate that enterprises actively using intellectual property demonstrate higher financial performance and greater activity. However, there are barriers such as high patenting costs and the complexity of law enforcement that reduce the motivation to protect innovations. The article also offers recommendations for overcoming these barriers and effectively managing intellectual property, which can contribute to the development of innovative activities of enterprises.

Keywords: knowledge economy, intellectual property, innovation activities, competitiveness, patenting, knowledge management.

КРАЙНІК, О., & БОБКО, Н. (2024). ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ: РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СТИМУЛОВАННІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ. *Development Service Industry Management*, (1), 196–201. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(28\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(28))

KRAINIK, O., & BOBKO, N. (2024). KNOWLEDGE ECONOMY: THE ROLE OF INTELLECTUAL PROPERTY IN STIMULATING INNOVATION ACTIVITIES OF ENTERPRISES. *Development Service Industry Management*, (1), 196–201. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(28\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(28))

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

В умовах сучасної глобальної економіки знань, інноваційна діяльність стає ключовим фактором конкурентоспроможності підприємств. Основним рушієм цієї діяльності є інтелектуальна власність, яка включає патенти, авторські права, торговельні марки та інші форми правової охорони інноваційних ідей та розробок. Проте, незважаючи на очевидні переваги, багато підприємств стикаються з труднощами у ефективному використанні інструментів інтелектуальної власності для стимулювання інновацій. Відсутність належного розуміння ролі інтелектуальної власності, а також складність і вартість її захисту часто перешкоджають максимальному використанню потенціалу інноваційної діяльності.

Наукове дослідження взаємозв'язків між інтелектуальною власністю та економікою знань є важливим для глибшого розуміння механізмів стимулювання інновацій. Це включає вивчення моделей, які описують, як інтелектуальна власність може впливати на створення нових знань та технологій.

Практичні дослідження впливу захисту інтелектуальної власності та економічні результати підприємств допоможуть виявити найефективніші стратегії для інноваційної діяльності. Це включає оцінку економічних вигод від патентування, ліцензування та інших форм захисту інтелектуальної власності.

Вивчення ролі інтелектуальної власності у стимулюванні інноваційної діяльності підприємств має велике значення як для розвитку теоретичних засад економіки знань, так і для вирішення практичних завдань, пов'язаних з підвищенням конкурентоспроможності та економічної ефективності підприємств.

Аналіз досліджень та публікацій

Багато українських та зарубіжних науковців, серед яких М.А.Ажажа, Г.М.Алексєєва, В.Д. Базилевич, Е.Н. Брукінг, О.Б. Бутнік-Сіверський, Н.Гавриленко, В.Д. Дюндін, М.М. Ксенофонтowa, Л.І. Курило, К.М.Леміш, Т.П.Несторенко, Л.Г. Олейнікова, А. Остенда, О.Г. Шпикуляк, досліджували теоретичні та практичні аспекти управління інтелектуальною власністю та розробляли нові підходи до вирішення ключових проблем у цій галузі [1-10]. Проте питання економічної сутності об'єктів інтелектуальної власності, їх класифікації та ціноутворення на ринку інтелектуальних продуктів залишаються недостатньо розкритими й закріпленими на законодавчому рівні.

Формулювання цілей статті

Метою даного дослідження є глибоке та всебічне вивчення ролі інтелектуальної власності у стимулюванні інноваційної діяльності підприємств в умовах економіки знань. Основні аспекти цієї мети включають: аналіз впливу інтелектуальної власності на інноваційну активність, оцінка економічних вигод від захисту інтелектуальної власності, виявлення бар'єрів і проблем в управлінні інтелектуальною власністю, сприяння розвитку теоретичних основ економіки знань.

Виклад основного матеріалу

У сучасному світі відбувається фундаментальна трансформація економічних систем. Замість традиційної ресурсної економіки, де домінують матеріальні активи, зростає значення економіки знань, в якій інтелектуальні ресурси, інновації та інформаційні технології стають ключовими факторами зростання та конкурентоспроможності.

Економіка знань характеризується підвищеною роллю знань, інформації та інтелектуального капіталу як основних рушійних сил економічного розвитку. Знання стають стратегічним активом, який визначає конкурентоспроможність підприємств та країн. Успіх залежить від здатності створювати, розповсюджувати та використовувати нові знання. Інформаційні та комунікаційні технології забезпечують швидкий обмін знаннями та інформацією, сприяючи інноваціям та підвищенню ефективності бізнес-процесів. Інновації стають ключовим фактором економічного зростання. Вони включають не лише технологічні, але й організаційні, маркетингові та соціальні інновації. Глобальні мережі та співпраця дозволяють підприємствам використовувати знання та ресурси з усього світу, сприяючи швидкому розповсюдженню інновацій.

Економіка знань стимулює наукові дослідження та розробки, сприяючи генерації нових ідей та технологій. Підприємства активно інвестують у науково-дослідницькі проекти, щоб залишатися конкурентоспроможними.

Використання знань та інформаційних технологій дозволяє підвищити продуктивність підприємств. Автоматизація, цифровізація та інноваційні методи управління дозволяють досягати високих результатів з меншими витратами.

В умовах швидких змін, що характерні для економіки знань, підприємства повинні бути гнучкими та здатними швидко адаптуватися до нових умов. Інновації дозволяють створювати нові бізнес-моделі та підходи до управління, що забезпечують конкурентні переваги. Інноваційна діяльність в економіці знань значною мірою залежить від співпраці та обміну знаннями між різними учасниками ринку. Партнерські відносини, мережеві структури та колаборативні платформи сприяють швидкому розвитку інновацій.

Захист інтелектуальної власності стає критично важливим для стимулювання інновацій. Патенти, авторські права та торговельні марки забезпечують правову охорону нових ідей та технологій, створюючи стимули для інвестування в інновації [11].

Економіка знань радикально змінює підходи до ведення бізнесу та стимулювання інноваційної діяльності. Знання, інформаційні технології та інтелектуальний капітал стають ключовими рушійними силами економічного зростання. Для успіху в умовах економіки знань підприємствам необхідно інвестувати в створення та захист нових знань, підвищувати продуктивність через інновації, бути гнучкими та адаптивними, активно співпрацювати та захищати інтелектуальну власність. Ці зміни створюють нові можливості та виклики для підприємств, які прагнуть залишатися конкурентоспроможними в сучасному світі.

Інновації стали ключовим чинником економічного зростання та конкурентоспроможності підприємств у сучасному світі. В умовах глобалізації та швидкого технологічного прогресу, інтелектуальна власність набуває все більшого значення як інструмент, що стимулює розвиток інновацій. Підприємства, які активно використовують інструменти інтелектуальної власності демонструють вищі фінансові результати. Зокрема, так компанії мають більші доходи від продажів, вищі показники прибутковості та значні ринкову вартість. Захист інтелектуальної діяльності дозволяє створювати унікальні продукти та технології, що забезпечують конкурентні переваги на ринку [12].

Наявність патентів та інших форм інтелектуальної власності стимулює підприємства до активних інвестицій у науково-дослідницькі роботи. Підприємства, що мають значний портфель патентів, демонструють більшу кількість нових продуктів та технологічних рішень. Це свідчить про те, що захист інтелектуальної власності стимулює творчу діяльність та сприяє впровадженню інновацій.

Інтелектуальна власність сприяє розвитку партнерських відносин та співпраці між компаніями. Ліцензування технологій дозволяє підприємствам отримувати додаткові доходи та доступ до нових ринків. Це також стимулює відкриту інновацію, коли компанії обмінюються знаннями та технологіями для спільного розвитку нових продуктів [13].

Одним з основних бар'єрів, що перешкоджають ефективному використанню інтелектуальної власності, є високі витрати на патентування та правовий захист. Крім того, складність процесу патентування та недосконалість правозастосування можуть знижувати мотивацію до захисту інновацій. Іншим викликом є недостатня обізнаність керівників підприємств щодо важливості інтелектуальної власності та її стратегічного значення.

Дослідження підкреслюють важливу роль інтелектуальної власності як драйвера інновацій. Проте, для максимального використання потенціалу інтелектуальної власності необхідно подолати існуючі бар'єри та виклики. Для максимального використання потенціалу інтелектуальної власності необхідно вдосконалити правову базу, знизити витрати на патентування та підвищити обізнаність керівників щодо важливості інтелектуальної власності [14].

Сучасна економіка знань характеризується зростаючою важливістю інтелектуальних ресурсів та інноваційної діяльності для конкурентоспроможності підприємств. У цьому контексті інтелектуальна власність виступає як ключовий елемент, що сприяє захисту і комерціалізації нових ідей та технологій. Для досягнення поставленої мети було використано кілька методів дослідження, включаючи кореляційний аналіз, економетричний аналіз фінансових показників, кейс-стаді аналіз та розробку рекомендацій. Дані були зібрані з різних джерел, включаючи патентні бази даних, фінансові звіти підприємств та експертні інтерв'ю.

Підприємства, що активно захищають свою інтелектуальну власність, мають вищий рівень інноваційної активності. Кореляційний аналіз показав сильну позитивну взаємозалежність між кількістю зареєстрованих патентів та кількістю нових продуктів, що виходять на ринок.

Аналіз економічних показників виявив, що підприємства, які інвестують у захист інтелектуальної власності, демонструють вищий рівень доходів та прибутків. Це обґрунтовується підвищенням вартості бренду, можливістю ліцензування технологій та зниженням ризиків копіювання інновацій [15].

В умовах війни в Україні існує низка проблем, які впливають на розвиток економіки знань та роль інтелектуальної власності у стимулюванні інноваційної діяльності підприємств. Основні проблеми включають (на рис.1):

Рис. 1. Проблеми, які впливають на розвиток економіки знань та роль інтелектуальної власності у стимулюванні інноваційної діяльності підприємств

- ❖ війна призводить до значного скорочення фінансування наукових досліджень та інноваційних проєктів, оскільки пріоритети зміщуються до військових потреб та відновлення інфраструктури;
- ❖ багато висококваліфікованих спеціалістів виїжджають з країни або залучаються до військових дій, що зменшує потенціал для інноваційної діяльності;
- ❖ руйнація наукових установ, дослідницьких лабораторій та виробничих потужностей унеможливує проведення досліджень та розробок, а також комерціалізацію інновацій;
- ❖ війна обмежує можливості для міжнародної співпраці та доступу до глобальних ринків, що є важливим для розвитку інновацій та передачі технологій;
- ❖ в умовах війни контроль за дотриманням прав інтелектуальної власності ускладнюється, що може призводити до збільшення випадків порушення авторських прав, патентів та торговельних марок;
- ❖ військові дії значно підвищують загальні витрати, включаючи витрати на захист інтелектуальної власності, що можуть бути не по силам багатьом підприємствам;
- ❖ економічна нестабільність та невизначеність, спричинені війною, знижують мотивацію підприємств до інвестицій у довгострокові інноваційні проєкти;
- ❖ стрес та невизначеність, пов'язані з військовими діями негативно впливають на творчий потенціал та інноваційну активність працівників та підприємств.

Для подолання цих проблем необхідно вживати комплексних заходів, спрямованих на підтримку науково-дослідницької діяльності, захист прав інтелектуальної власності, відновлення інфраструктури та залучення міжнародної допомоги для розвитку інноваційної діяльності в умовах війни.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, інтелектуальна власність відіграє вирішальну роль у стимулюванні інноваційної діяльності підприємств. Захист інтелектуальної власності забезпечує правовий захист нових ідей та технологій, що мотивує підприємства інвестувати в наукові дослідження та розробки. Підприємства, які активно використовують інструменти інтелектуальної власності, демонструють вищі фінансові результати, зокрема збільшення доходів від продажів, підвищення прибутковості та значне зростання ринкової вартості. Наявність патентів та інших форм інтелектуальної власності сприяє підвищенню інноваційної активності підприємств, що виражається у зростанні кількості нових продуктів та технологічних рішень. Інтелектуальна власність сприяє розвитку партнерських відносин та співпраці між компаніями через ліцензування технологій, що дозволяє отримувати додаткові доходи та доступ до нових ринків [165].

Перспективи подальших досліджень:

❖ необхідно провести детальний аналіз впливу військових дій на розвиток інтелектуальної власності та інноваційної діяльності підприємств в Україні. Це дозволить розробити заходи для підтримки інновацій в умовах кризи.

❖ подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку ефективних стратегій для зниження витрат на патентування, спрощення процесів правового захисту та підвищення обізнаності керівників щодо важливості інтелектуальної власності.

❖ порівняльний аналіз міжнародного досвіду у сфері управління інтелектуальною власністю та стимулювання інновацій може дати цінні уроки для України. Особливо корисним буде вивчення політики країн, які успішно долали подібні кризи.

❖ варто досліджувати, які підприємства можуть інтегрувати інтелектуальну власність у свої загальні стратегії розвитку для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності та стійкого зростання.

❖ цифрові технології, такі як блокчейн та штучний інтелект, можуть суттєво змінити підходи до захисту та управління інтелектуальною власністю. Дослідження у цій сфері можуть виявити нові можливості для стимулювання інновацій.

❖ важливо вивчати, які політики та заходи можуть бути впроваджені у посткризовий період для відновлення та стимулювання інноваційної діяльності підприємств.

Подальші дослідження у цих напрямках можуть сприяти створенню ефективної системи управління інтелектуальною власністю в країні, що підвищить інноваційну активність підприємств та сприятиме сталому економічному зростанню.

Література

1. Aliksieieva H., Kravchenko N., Kuzminska O., Horbatiuk L. Experience in using distance learning systems at universities of Ukraine and Mexico. [Досвід використання систем дистанційного навчання в університетах України та Мексики]. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки: збірник наукових праць. Випуск 2. Бердянськ: БДПУ, 2021. С. 11-27. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2021-1-2-11-27>.

2. Azhazha, M.A., Gonda, V., Nestorenko, T.P. (2015). Human capital: theoretical foundations and mechanisms of development. Problems of spatial development of socio-economic systems: economics, education, medicine: monograph. The Academy of Management and Administration in Opole, 63-69. URL: <http://surl.li/nqoex>.

3. Havrylenko N. An analytical support methodology for transformational processes. In: Digital Technologies in the Contemporary Economy. Vilnius: Mykolas Romeris University, 2022, p.186-197. <https://cutt.ly/e86kxU>.

4. Lemish, K., Nestorenko, T., Tokarenko, O. (2021). Interaction of Business and Education in Hospitality, Restaurant, and Catering Business in Ukraine. Journal of Modern Economic Research, 3(4), 5-20. URL: <https://cutt.ly/nKeRkJh>.

5. Nestorenko, T., Ostenda, A., Kravchuk, Yu., Nestorenko, O. (2022). Entrepreneurship and universities: a place of academic business incubators. Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology, 7(1), 63–71. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-1-7>.

6. Несторенко Т. П. Економіка суперзірок»: можливості та загрози для сфери освіти. Український журнал прикладної економіки. 2020. 5(2). С. 8–15. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-2-1>.

7. Крайнік О.М., Капітаненко Н.П., Сергієнко Т.І. Використання зарубіжного досвіду щодо регулювання авторського права інтелектуальної власності в сучасному інформаційному суспільстві // The 1st International scientific and practical conference «Topical aspects of modern science and practice». Frankfurt am Main, Germany 2020. 402 p, P. 117-121.

8. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: [підручник], 3-є вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2014.

9. Дюндін В.Д. Інтелектуальна власність як головна складова інтелектуального потенціалу суспільств. Ефективна економіка. 2014. № 5. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3021>

10. Ксенофонтова М.М. Інтелектуальна власність: у схемах і таблицях: [навч. посіб.]. – Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2014.

11. Олейнікова Л.Г. Особливості інтелектуальної власності як товару в сучасних умовах розвитку економіки України. Ефективна економіка. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2091>.

12. Крайнік О., Куріс Ю. Вплив цифровізації економіки на розвиток людського й соціального капіталу. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 284 с. С.145-148.

13. Крайнік О.М., Сергієнко Т.І. Сучасні технології менеджменту на промислових підприємствах в умовах ринкової економіки // Modern Technologies in Economy and Management. Collective Scientific Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2019; pp. 493, illus., tabs., bibl., c.249-259.

-
14. Квіт С.М. Беззахисна інтелектуальна власність, або Як подолати «долину смерті» / С.М. Квіт. – Режим доступу: <https://dt.ua/TECHNOLOGIES/bezzahisna-intelektualna-vlasnist-.html>
15. Вірченко В.В. Інтелектуальна власність: теоретичні витоки та економічні імперативи розвитку : монографія – Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 488 с.
16. Брюховецька Н. Ю., Богуцька О. А. Інтелектуалізація підприємств: підходи, сутність, структура. Економічний вісник Донбасу. 2020. № 1 (59), с. 92– 100. Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/170203>

References

1. Aliksieieva H., Kravchenko N., Kuzminska O., Horbatiuk L. Experience in using distance learning systems at universities of Ukraine and Mexico. Scientific papers of Berdyansk State Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences. Iss 2. Berdyansk: BDPU, 2021. P. 11-27. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2021-1-2-11-27>.
2. Azhazha M.A., Gonda V., Nestorenko T.P. Human capital: theoretical foundations and mechanisms of development. Problems of spatial development of socio-economic systems: economics, education, medicine: monograph. The Academy of Management and Administration in Opole, 2015. P.63-69. URL: <http://surl.li/nqoex>.
3. Havrylenko N. An analytical support methodology for transformational processes. In: Digital Technologies in the Contemporary Economy. Vilnius: Mykolas Romeris University, 2022, p.186-197. <https://cutt.ly/e86kkxU>.
4. Lemish K., Nestorenko T., Tokarenko O. (2021). Interaction of Business and Education in Hospitality, Restaurant, and Catering Business in Ukraine. Journal of Modern Economic Research, 3(4), 5-20. URL: <https://cutt.ly/nKeRkJh>.
5. Nestorenko T., Ostenda A., Kravchuk Yu., Nestorenko O. (2022). Entrepreneurship and universities: a place of academic business incubators. Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology, 7(1), с. 63–71. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-1-7>.
6. Nestorenko T.P. «Ekonomika superzirok»: mozhyvosti ta zahrozy dlia sfery osvity [“Super Star Economics”: Opportunities and Threats to Education]. Ukrainyskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky – Ukrainian Journal of Applied Economy, 2020, 5(2), pp. 8–15. <https://doi.org/36887/2415-8453-2020-2-1>.
7. Крайнік О.М., Капітаненко Н.П., Сергієнко Т.І. Використання зарубіжного досвіду щодо регулювання авторського права інтелектуальної власності в сучасному інформаційному суспільстві // The 1st International scientific and practical conference «Topical aspects of modern science and practice». Frankfurt am Main, Germany 2020. P. 117-121.
8. Bazylevych V.D. Інтелектуальна власність: [pidruchnyk], 3-tye vyd., pererab. ta dod. - K.: Znannya, 2014.
9. Dyundin V.D. Інтелектуальна власність як головна складова інтелектуального потенціалу суспільства. Ефективна економіка. 2014. № 5. Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3021>
10. Ksenofontova M.M. Інтелектуальна власність: u skhemakh i tablytsyakh: [navch. posib.]. – Sumy: SumDPU imeni A.S. Makarenka, 2014.
11. Oleynikova L.H. Osoblyvosti intelektual'noyi vlasnosti yak tovaru v suchasnykh umovakh rozvytku ekonomiky Ukrainy. Ефективна економіка. Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2091>.
12. Kraynik O.M., Kapitanenko N.P., Serhiyenko T.I. Vykorystannya zarubizhnoho dosvidu shchodo rehulyuvannya avtors'koho prava intelektual'noyi vlasnosti v suchasnomu informatsynomu suspil'stvi // The 1st International scientific and practical conference «Topical aspects of modern science and practice». Frankfurt am Main, Germany 2020. 402 p, p. 117-121.
13. Kraynik O., Kuris YU. Vplyv tsyfrovizatsiyi ekonomiky na rozvytok lyuds'koho y sotsial'noho kapitalu. Materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. Zaporizhzhya: ZNU, 2020. S.145-148
14. Kraynik O.M., Serhiyenko T.I. Suchasni tekhnolohiyi menedzhmentu na promyslovykh pidpryyemstvakh v umovakh rynkovoyi ekonomiky // Modern Technologies in Economy and Management. Collective Scientific Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2019; ISBN 978-83-946765-4-4; pp. 493, illus., tabs., bibls. s.249-259
15. Kvit S.M. Bezzakhysna intelektual'na vlasnist', або Як подолати «dolynu smerti» / S.M. Kvit. Rezhym dostupu: <https://dt.ua/TECHNOLOGIES/bezzahisna-intelektualna-vlasnist-.html>
16. Virchenko V.V. Інтелектуальна власність: теоретичні витоки та економічні імперативи розвитку : monohrafiya – Kyiv : Vydavnytstvo Lira-K, 2018.
17. Bryukhovets'ka N. YU., Bohuts'ka O. A. Інтелектуалізація підприємств: pidkhody, sutnist', struktura. Ekonomichnyy visnyk Donbasu. 2020. № 1 (59). S. 92–100. Rezhym dostupu: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/170203>